

Beata Grabowska, Tomasz Kubala

encyklopedia bylin

tom I, A–J

ZYSK I S-KA
WYDAWNICTWO

Encyklopedia bylin autorstwa Beaty Grabowskiej i Tomasza Kubali to pierwsza tak obszerna publikacja o tej tematyce na polskim rynku wydawniczym. Zawiera szczegółowe informacje na temat morfologii prezentowanych roślin, ich występowania geograficznego i ekologii, zastosowania, uprawy oraz rozmnażania. Cennym uzupełnieniem tych informacji są bardzo liczne i dobrej jakości fotografie roślin oraz słowniczek podstawowych pojęć botanicznych. Książkę tę z pewnością warto polecić zarówno osobom profesjonalnie zajmującym się roślinami – ogrodnikom i botanikom, jak i szerokiej rzeszy amatorów – miłośników roślin.

Prof. dr hab. Dariusz L. Szlachetko

SPIS TREŚCI

SPIS TREŚCI TOM I

WSTĘP	7
PODSTAWOWE INFORMACJE O ROZMNAŻANIU I UPRAWIE	9
SŁOWNIK POJĘĆ BOTANICZNYCH	11
OPIS ROŚLIN: OD A DO J	28
MAPA STREF MROZOODPORNOŚCI POLSKI	509
MAPA STREF MROZOODPORNOŚCI EUROPY	510

WSTĘP

Człowiek jest elementem natury i bez niej nie może istnieć. Ludzie „od zawsze” związani są z roślinami. Od samego początku były one istotnym składnikiem diety ludzkiej. Zbierano rośliny i ich części jadalne ze środowiska naturalnego, z czasem zaczęto je świadomie uprawiać. To właśnie uprawa roślin przyczyniła się do zmiany trybu życia ludzi z koczowniczego na osiadły, determinując dalszy rozwój społeczny ludzkości. W miarę poznawania roślin i w dużej mierze w oparciu o nie rozwinęło się wiele gałęzi wiedzy, jak np. medycyna. Rośliny i zawarte w nich substancje czynne przez tysiąclecia były podstawowymi składnikami wielu lekarstw, ale i trucizn, magicznych eliksirów. Do dziś zachowały się w wielu ogrodach przyklasztornych założone jeszcze w średniowieczu ogrody roślin leczniczych. Są one nadal przykładem sztuki ogrodowej, bo służyły nie tylko jako źródło substancji leczniczych, ale także miały u oglądających wywoływać doznania estetyczne. Z czasem bowiem dostrzeżono w roślinach nie tylko ich wartości użytkowe, ale także piękno. Sztuka ogrodowa rozwija się od najdawniejszych czasów. Inne pojęcie estetyki funkcjonowało i funkcjonuje do dzisiaj w kulturach europejskich oraz Bliskiego i Dalekiego Wschodu. Odzwierciedlało się to także w koncepcji ogrodów. Europa przez wiele stuleci pozostawała pod wpływem ideałów estetyki śródziemnomorskiej, oddającej doskonałość i harmonię poprzez idealną symetrię, proporcję i dopełnienie. Dlatego też dominowały ogrody kształtowane ręką architekta i ogrodnika, dostosowane do sztywnych, wytyczonych przez człowieka ram, w których rośliny były elementem architektury. To z Chin i Japonii w XVII wieku przyjęto w Europie zupełnie nowe koncepcje, w których nacisk kładzie się na odtwarzanie wybranych cech przyrody i krajobrazów. Koncepcje te szczególnie rozwinęły się w Anglii, gdzie powszechnie zakładano ogrody krajobrazowe. W dzisiejszych czasach istnieje duża swoboda w kształtowaniu ogrodów. Ich charakter ma zaspokajać potrzeby estetyczne właściciela. Właściwie zaprojektowany ogród wymaga dużej wiedzy ogrodniczej i botanicznej.

Ważną grupą roślin ogrodowych są byliny. Są to rośliny o łodygach całkowicie zielnych lub częściowo zdrewniałych, wchodzących kilkakrotnie (byliny krótkowieczne) lub wielokrotnie (byliny długowieczne) w fazę rozwoju generatywnego, z pąkami odnawiającymi znajdującymi się pod powierzchnią ziemi, równo z jej powierzchnią lub nad nią, w dolnej części łodyg nadziemnych. Bogactwo świata bylin umożliwia tworzenie bardzo różnorodnych ogrodów. Często na niewielkiej powierzchni można zgromadzić piękną kolekcję roślin. Istnieją towarzystwa skupiające tysiące hobbystów zajmujących się uprawą określonych grup bylin, a nawet specjalizujących się w uprawie i hodowli roślin należących do jednego rodzaju lub nawet gatunku. Przedstawiamy Państwu obszernie opracowanie dotyczące bylin. Pisząc encyklopedię postawiliśmy sobie za cel możliwie szerokie scharakteryzowanie tej grupy roślin, poszczególnych rodzajów i reprezentatywnych dla nich gatunków wraz z ich odmianami botanicznymi i uprawnymi.

Głównym kryterium doboru roślin była możliwość ich całorocznej uprawy w gruncie w warunkach klimatu środkowoeuropejskiego. Wybierając poszczególne taksony kierowaliśmy się także ich walorami ozdobnymi, cechami użytkowymi oraz możliwością zastosowania ich w różnego rodzaju założeniach ogrodowych. Staraliśmy się zaprezentować nie tylko rośliny powszechnie znane i uprawiane, ale także rzadko spotykane w kolekcjach, a zasługujące na rozpropagowanie.

W opracowaniu uwzględniliśmy także rośliny, które nie są przystosowane do warunków naszego klimatu, ale dzięki właściwej pielęgnacji

można je z powodzeniem uprawiać przez wiele lat na otwartej przestrzeni. Wreszcie znalazła się tu niewielka grupa roślin, które w naszym klimacie nie zimąją. Zasługują one na włączenie do tego opracowania ze względu na ich szczególną wartość ozdobną i często duże znaczenie ogrodnicze. Można je zimować w nieogrzewanych szklarenkach lub w chłodnych pomieszczeniach.

Dyskusyjne może być włączenie do tego opracowania niektórych krzewinek, półkrzewów i krzewów, jednak ze względu na ich podobne do bylin zastosowanie w ogrodach, uznaliśmy to za właściwe. Nazewnictwo łacińskie roślin przyjęliśmy głównie w oparciu o dostępne nam opracowania flor poszczególnych regionów świata, posiłkując się Międzynarodowym Indekssem Nazw Roślin (IPNI) oraz opracowaniem W3Tropicos.

Uwzględniliśmy także nazwy synonimiczne, pod którymi poszczególne taksony mogą funkcjonować w literaturze botanicznej i ogrodniczej. Synonimy nazw gatunków zamieszczono pod nazwą główną, synonimy taksonów niższej rangi – za nazwą główną, poprzedzone skrótem syn. W związku z tym, iż wielu roślinom obcego pochodzenia nie nadano do tej pory nazw polskich, przedstawiamy tu nasze propozycje polskiego ich nazewnictwa.

Opisy morfologiczne roślin, oparte na opracowaniach florystycznych i monograficznych wymienionych w spisie literatury oraz na naszych własnych obserwacjach zostały tak sporządzone, aby, wraz z zamieszczonymi w tekście zdjęciami, w przystępny sposób pomagały przy identyfikacji i potwierdzaniu tożsamości taksonomicznej opisanych roślin.

Ze względu na dużą zmienność niektórych roślin oraz kształtujące ich wzrost i rozwój warunki klimatyczne i siedliskowe panujące w miejscu uprawy, jak i przebieg pogody w konkretnym sezonie wegetacyjnym, niektóre cechy, jak wysokość czy termin kwitnienia, mogą w pewnym stopniu odbiegać od podanych w tym opracowaniu.

Z racji życia w opisach pojęć botanicznych, które nie dla wszystkich czytelników mogą być zrozumiałe, opracowaliśmy słownik z wyjaśnieniami poszczególnych terminów.

W charakterystyce taksonów staraliśmy się przedstawić informacje dotyczące geograficznego występowania oraz siedlisk, w których rośliny te rosną w przyrodzie. Są one o tyle istotne, że pośrednio wskazują na sposób uprawy, stanowisko czy zabiegi pielęgnacyjne właściwe dla poszczególnych roślin.

Szczegółowe informacje dotyczące uprawy, wymagań, zastosowania i rozmnażania zawarliśmy w opisach rodzajów. W przypadkach, gdy wymagania, sposób uprawy czy zastosowanie gatunków istotnie odbiegają od podanych w opisie rodzaju, informacje te zostały uwzględnione przy opisach poszczególnych gatunków.

Strefa mrozoodporności została podana jako cyfra arabska na końcu opisów gatunków. Jest to informacja mówiąca, jakie najniższe temperatury w okresie zimy są w stanie przeżyć rośliny. Na większej części obszaru Polski z powodzeniem mogą rosnąć rośliny mrozoodporne w strefie 6. Rośliny ze strefy 7 wymagają dodatkowych zabiegów umożliwiających przetrwanie zimy, jak np. ściółkowanie lub okrywanie roślin stroiszem, liśćmi itp. W ten sam sposób można przetrzymać nieliczne rośliny ze strefy 8. Generalnie rośliny z tej strefy i wyższych należy zimować w ogrzewanych pomieszczeniach. Rośliny ze stref poniżej 6 z reguły nie wymagają zimą specjalnego traktowania. Rozkład stref mrozoodporności w Polsce i Europie przedstawiają mapki zamieszczone na końcu książki.

Korzystanie z opracowania ułatwia zamieszczony na końcu alfabetyczny spis łacińskich i polskich nazw roślin. Nazwy główne zostały zapisane pogrubioną czcionką.

Acantholimon glumaceum

towatych, zielone do szarozielonych, nagie lub owłosione, na brzegu szorstkie, pokryte bardzo krótkimi, szczeciniastymi włoskami. Kwiatostan kłosowaty, 5–10 cm dl., 7–9-kłoskowy. Kłoski 5–15 mm dl. Przysadki prawie równe, krótko owłosione do nagich; zewnętrzne 6–8 mm dl., podłużnie jajowate, zaostrome; wewnętrzne podłużnie lancetowate, z cienkim ostrzem na szczycie. Kielich 12–14 mm dl.; rurka z rzadką owłosioną; łatek 10, białe, z purpurowymi żyłkami. Płatki korony różowe. Kwitnienie VI–VII. Turcja, Armenia, 1500–1900 m n.p.m.; skaliste zbocza, wapienne skały. Strefa 6.

Acantholimon hohenackeri (Jaub. et Spach) Boiss.

– akantolimon Hohenackera
Statice hohenackeri Jaub. et Spach

Acantholimon hohenackeri

Bylina 5–10 cm wys. Liście ok. 1,5 cm dl., bardzo cienkie, sztydłaste do równowąskich, szaroniebieskie. Pędy kwiatostanowe 2–3 razy przewyższające liście. Kwiatostan ± gęsty, 7–9-kwiatowy. Przysadki zaostrome, nagie, czerwone, wewnętrzne dłuższe, szeroko biało obrzeżone. Kielich 10 mm dl.; rurka przylegająco omszona; rąbek biały, z czarnofioletowymi nerwami. Korona mała, jasnoczerwona. Kwitnienie VI–VII. Kaukaz; suche i kamieniste miejsca, na wapieniach. Strefa 6–7.

Acantholimon kotschy (Jaub. et Spach) Boiss.

– akantolimon Kotschyego

Luźna, poduszkowa krzewinka, silnie pokryta woskowym nalotem. Liście 1,5–4,5 cm dl., 0,1–0,2 cm szer., płaskie lub płaskotrójganiaste, na brzegach szorstkie. Głębiki krótsze lub dłuższe od liści. Kłosy umieszczone luźno w 2 rzędach. Kłosek 11–18; oś zygzakowata lub ± prosta. Zewnętrzna przysadka 5–6 mm dl., ± długości wewnętrznych przysadek lub dłuższa, trójkątnie lancetowata, z wąskim przezroczystym brzegiem; wewnętrzne przysadki podłużnie lancetowate do lancetowatych, zaostrome lub tępe, na szczycie sztydłaste lub z ostrzem. Kielich 10–14 mm dl.; rurka delikatnie owłosiona; rąbek białawy lub bezbarwny, z matowymi, purpurowymi żyłkami. Płatki różowe. Kwitnienie VI–VIII. Turcja, 1020–1700 m n.p.m.; skalne zbocza, gleby wapienne, piaszczyste. Strefa 6–7.

– **subsp. kotschy**, syn. *A. iconicum* (Boiss.) Boiss. et Heldr., *A. kotschy* (Jaub. et Spach) Boiss. var. *iconicum* Boiss., *Statice kotschy* Jaub. et Spach – podgat. typowy – kłoski 8–10 mm dl.; oś silnie zygzakowata. We-

wewnętrzne przysadki lancetowate, sztydłaste. Południowa Anatolia i przyległe obszary.

– **subsp. laxispicatum** Bokhari – podgat. luźnokłoskowy – kłoski 10–14 mm dl.; oś ± prosta. Wewnętrzne przysadki podłużnie lancetowate, na szczycie krótkosztydłaste lub z ostrzem. Środkowa Anatolia.

Acantholimon litvinovii Lincz.

– akantolimon Litwinowa

Poduszkowa, niebieskawa bylina. Liście liczne, wąskie, sztydłaste, sztywne i kłujące, zebrane w liczne, gęsto rozmieszczone rozety. Kłosy 5–8-kłoskowe. Szypuły kwiatostanowe krótkie. Kwiaty bładoróżowe. Płatki korony wąskie, delikatnie wycięte na szczycie, z ciemniejszym nerwem środkowym. Kwitnienie VI–VII.

Centralna Azja; skaliste, wapienne zbocza. Strefa 5.

Acantholimon ulicinum (Willd. ex Schult.) Boiss.

– akantolimon kolcosiłowaty
Statice ulicina Willd. ex Schult.

Acantholimon ulicinum

Gęsta, poduszkowa, niebieskoszara krzewinka, pokryta licznymi wapiennymi inkrustacjami. Liście 0,5–2 cm dl., równowąskie, trójganiaste na przekroju, nagie, rzadziej omszone. Głębiki bardzo krótkie, zwieńczone 1–2 kłosami. Kłosy 3–7-kłoskowe. Zewnętrzna przysadka naga lub omszona; wewnętrzne przysadki podłużnie lancetowate, tępe do zaostromych, sztydłaste, zielone lub purpurowe, z szerokimi, przezroczystymi brzegami lub całe przezroczyste poza nerwami. Kielich 14–16 mm dl.; rurka owłosiona; rąbek 5–10-łatkowy, biały lub purpurowy, z nerwami czasem wyraźnie widocznymi wzdłuż brzegów, niekiedy wystającymi. Płatki intensywnie różowe. Kwitnienie VI–VIII.

Balkany, Kreta, Turcja, 1200–3000 m n.p.m.; kamieniste zbocza, piargi, na wapieniach i serpentynitach. Strefa 6.

Rodzaj liczy 70 gatunków, występujących na obszarach od zachodniej Europy do centralnej Azji. Dobrze rosną w słońcu i częściowym cieniu. Rozmnażanie przez wysiew nasion lub podział wiosną. Rośliny miododajne.

Calamintha grandiflora (L.) Moench

– kalaminta wielkokwiatowa

Clinopodium grandiflorum (L.) Kuntze, *Satureja grandiflora* (L.) Scheele, *Thymus grandiflorus* (L.) Scop.

Roślina wieloletnia zielna 20–60 cm wys., z rzadka owłosiona, pachnąca cytryną. Liście 3–8 cm dł., 2–5 cm szer., jajowate, jajowatopodługowate do okrągławych, zastrzone, grubo ząbkowane. Kwiatostan złożony z 3–7 nibyokółków; nibyokółki oddalone od siebie, 1–7-kwiatowe. Listki przykwiatowe 2,5–5 mm dł., eliptyczne do sztyldastych. Kielich 10–16 mm dł., z 11 nerwami, zwykle nagi; górne ząbki 2–3 mm dł., fioletoworóżowe, różowawe lub czerwone. Korona 20–40 mm dł., ciemnoróżowa. Kwitnienie VI–VII.

Środkowa i południowa Europa, Turcja, północny Iran, do 1600 m n.p.m.; świetliste lasy, miejsca skaliste. Strefa 6–7.

– 'Variegata' – niska bylina, łodygi silnie rozgałęzione, liście z białymi plamami.

Calamintha grandiflora 'Variegata'

Calamintha nepeta (L.) Savi

– kalaminta mniejsza

C. officinalis Moench. subsp. *nepeta* (L.) P.Fourn, *Clinopodium nepeta* (L.) Kuntze, *Satureja vulgaris* (L.) Fritsch subsp. *nepeta* (L.) Rouy

Aromatyczna, kępkowa bylina do 50 cm wys. Liście 1,5–3,5 cm dł., 0,8–1,6 cm szer. szeroko-jajowate, tępe, płytko lub głęboko karbowano-ząbkowane, owłosione. Wiechy cylindryczne, z długimi gałązkami. Kwiaty zebrane po 7–20 w pęczki, białe lub lilijowe. Kielich 3–7 mm dł., 1–2 mm szer., z 13 nerwami; dolne ząbki 2–5,5 mm dł., górne ząbki 0,5–1 mm dł., szerokotrójkątnie. Korona 1–1,5 cm dł. Kwitnienie VII–IX.

Południowa i południowo-wschodnia Europa, północna Turcja, do 1300 m n.p.m.; miejsca suche, kamieniste, zarośla. Strefa 6.

Calamintha nepeta

– 'Blue Cloud' – wysokość 30 cm, kwiaty niebieskie, kwitnienie VI–VIII.

Calamintha nepeta 'Blue Cloud'

– 'Kreideweiss' – kwiaty białe.

– subsp. *glandulosa* (Req.) P.W.Ball, syn. *C. glandulosa* (Req.) Benth. – podgat. gruczołowaty – roślina owłosiona lub kosmata, pachnąca pieprzem.

Calandrinia Humb., Bonpl. et Kunth

– kalandrynia

Portulacaceae – portulakowate

Rośliny jednoroczne lub wieloletnie zielne, mniej lub bardziej gruboszowate, niekiedy z silnie bulwiasto zgrubiałymi częściami podziemnymi. Liście naprzemianległe lub wszystkie liście odziomkowe. Kwiaty

pojedyncze lub zebrane w grona, wiechy albo baldachokształtne pęczki, otwarte tylko w słoneczne popołudnia przez 1–2 dni. Działki kielicha 2, trwałe. Płatków korony 5–9, czerwone lub purpurowe, rzadko białe. Pręciki 3–14. Zalążnia górna; szyjka krótka; znamiona 3. Owocem torebka otwierająca się 3 kłapami na szczycie. Nasiona liczne.

Rodzaj obejmuje ok. 150 gatunków, pochodzących najczęściej z Ameryki Południowej i Australii; zaledwie kilka gatunków występuje w zachodniej części Ameryki Północnej. Większość z nich nadaje się do uprawy w nieogrzewanej szklarni, a tylko kilka można uprawiać przez cały rok w gruncie. Najlepiej prezentują się w ogrodach skalnych. Wymagają bardzo przepuszczalnego, mineralnego podłoża, skąpego podlewania przez cały sezon wegetacyjny, zimą zaś zabezpieczenia przed mrozem i nadmiarem wilgoci. Rozmnażanie przez wysiew nasion wczesną wiosną oraz sadzonki latem, ukorzenianie w czystym piasku.

Calandrinia grandiflora Lindl.

– kalandrynia wielkokwiatowa

Cistanthe grandiflora (Lindl.) Carolin ex Hershk.

Roślina wieloletnia zielna. Łodygi do 100 cm wys. Liście 10–20 cm dł., grube, płaskie, jajowate, zastrzone, nagle zwężone w ogonek, szarozielone, najczęściej zebrane u podstawy łodygi w rozety. Kwiatostanem wiecha. Kwiaty 25–60 mm średnicy, różowopurpurowe. Kwitnienie VII–IX.

Chile. Często uprawiana jako roślina jednoroczna. Strefa 8–9.

Calandrinia hirtella Phil.

– kalandrynia krótkoszczecinkowata

Kępkowa bylina 10–15 cm wys. Łodygi z kilkoma okółkami liści. Liście 1–2 cm dł., równowąskolopatkowate, gruczołowato owłosione, szarozielone. Pędy kwiatostanowe wyprostowane. Kwiaty 1–4, 5-krotne; płatki wąskojajowate, zastrzone, różowopurpurowe lub białe. Kwitnienie VI–VIII.

Ameryka Południowa (Południowe Andy, Patagonia), 1000–3400 m n.p.m.; stepy, ekspozowane górskie zbocza. Wymaga stanowisk słonecznych oraz dobrze zdrenowanych, mineralnych gleb. Konieczne okrycie na zimę i zabezpieczenie przed nadmiarem wilgoci lub przechowanie w pomieszczeniu zabezpieczonym przed silnymi mrozami. Rozmnażanie przez wysiew nasion zimą lub sadzonki latem. Strefa 6–7.

Calandrinia umbellata (Ruiz. et Pav.) DC.

– kalandrynia baldachowata

Talinum umbellatum Ruiz. et Pav.

Roślina wieloletnia zielna. Łodygi do 15 cm wys., wyprostowane, czerwone. Liście odziomkowe 1,5–2 cm dł., równowąskie, ostre, owłosione. Liście łodygowe nieliczne, silnie zredukowane. Kwiatów 6–14, do 20 mm średnicy, intensywnie czerwono-fioletowe, zebrane w baldachokształtne kwiatostany. Płatków korony 5, purpurowofioletowe. Kwitnienie VII–IX.

– **subsp. byzantinus** (Mill.) A.P.Ham., syn. *G. byzantinus* Mill.) – podgat. bizantyjski – dolne liście 30–70 cm dł., 1–2,5 cm szer. Kwiaty raczej ciasno zebrane w kwiatostanie, zwykle ciemnopurpurowoczerwone; łatki 15–25 mm szer. Południowa Hiszpania, Sycylia, północno-zachodnia Afryka.

– **subsp. communis** – podgat. typowy – roślina do 80 cm wys. Dolne liście 30–50 cm dł., 0,1–1,5 cm szer. Kwiaty raczej luźno rozmieszczone w kwiatostanie, zwykle różowe; łatki 10–20 mm szer. Środkowa i południowa Europa, północno-zachodnia Afryka.

***Gladiolus gracilis* Jacq.**

– mieczyk drobny

Roślina zwykle 40–55 cm wys. Liście 3–4, ułożone w jednej płaszczyźnie, ostre, nagie. Kwiatostan 2–5-kwiatowy; szypuły cienkie. Kwiaty 35–50 mm dł., białoniebieskie, szarawe do różowawych, u nasady kremowe lub żółte, z ciemnym rysunkiem na dolnych listkach okwiatu, słodko pachnące; listki okwiatu zaostrome. Kwitnienie III–V. Południowa Afryka (południowo-zachodni Kraj Przylądkowy), do 490 m n.p.m.; górskie zbocza, wapienne wychodnie i żwirki. Zalecana jest uprawa w zimnej szklarni. Strefa 7.

Gladiolus gracilis

***Gladiolus illyricus* W.D.J.Koch**

– mieczyk illyryjski

G. communis L. subsp. *illyricus* (W.D.J.Koch) Bonnier et Layens, *G. narbonensis* Bubani

Gladiolus illyricus

Bylina 25–60 cm wys., rozpoczynająca wegetację wiosną. Liście 4–5, dolne 10–40 cm dł., 0,4–1 cm szer. Kwiatostan 3–10-kwia-

towy, z kwiatami luźno rozmieszczonymi w 2 prostnicach. Kwiaty 35–55 mm dł., czerwone do purpurowych; rurka delikatnie zgięta; łatki 6–16 mm szer., czasem dachówkowato ułożone, wewnętrzne zaostrome. Pylniki nie dłuższe od nitek. Nasiona oskrzydłone. Kwitnienie VI. Południowa i zachodnia Europa; łąki trzęślicowe, pastwiska. Strefa 7.

***Gladiolus imbricatus* L.**

– mieczyk dachówkowaty

Gladiolus imbricatus

Bylina 30–80 cm wys. Bulwy pokryte resztkami pochew liściowych o nerwach cienkich, zwartych i równoległych, dołem wolnych, górą tu i ówdzie połączonych. Liście 2–3, 15–30 cm dł., 1–2 cm szer. Kwiatostan gęsty, 4–12-kwiatowy. Kwiaty ułożone zwykle w 1 prostnicy, 20–30 mm średnicy, różowoczerwone do czerwopurpurowych; rurka zgięta w pobliżu gardzieli; łatki zwykle dachówkowato zachodzące na siebie. Torebka odwrotnie jajowata, na szczycie wklęsła, słabo 3-kanciasta. Kwitnienie VI–VII.

Środkowa i wschodnia Europa, Turcja; łąki, zarośla, podmokłe pola. W Polsce dość częsty, objęty ochroną gatunkową. Wykorzystywany w medycynie ludowej i stosowany w okładach na trudno gojące się rany, a także jako składnik afrodyzjaków. Strefa 5.

***Gladiolus palustris* Gaudin**

– mieczyk błotny

G. communis L. subsp. *palustris* (Gaudin) Bonnier et Layens

Bylina 30–50 cm wys. Bulwa pokryta resztkami pochew liściowych o grubych, luźnych nerwach, splecionych w szerokooczkową sieć. Łodyga nierozgałęziona. Liście 0,5–1 cm szer., mieczowate, pochwiaste. Kwiatostan kłosowaty, luźny, 2–8-kwiatowy. Kwiaty ułożone w 1 prostnicy, do 50 mm dł., 20–40 mm średnicy, czerwopurpurowe lub liliowoczerwone. Torebka gładka, na szczycie zaokrąglona, delikatnie 6-bruzdowa. Kwitnienie koniec VI–VII.

Środkowa, południowa i południowo-wschodnia Europa; wilgotne łąki. W Polsce rzadki: Śląsk, Wielkopolska, Pomorze, Mazury; gatunek chroniony. Strefa 5.

Gladiolus palustris

***Glaucidium* Siebold et Zucc.**

– glaucidium

Glauciaceae – glaucidiowate

Byliny z krótkimi, zgrubiałymi kłęczami. Liście odziomkowe liczne, cienkie; ogonki liściowe 10–15 cm dł.; blaszki liściowe 10–20 cm dł. i szer., nerkowate lub okrągłe, sercowate u nasady, dłoniasto kłapowane; kłapy głęboko ząbkowane. Pędy kwiatonośne 20–40 cm dł., zwykle nierozgałęziona, wyprostowana, w górnej połowie z 2 naprzemianległymi, ogonkowymi liśćmi i 1 kwiatem. Kwiaty 50–100 mm szer., krótkoszypułkowe; przysadki podobne do liści. Działki kielicha 4, podobne do płatków korony, 30–50 mm dł., 20–40 mm szer., okrągłe lub jajowate, fioletkorożowe do jasnoróżowych. Płatków korony brak. Pręciki liczne, 5–10 mm dł. Słupki 2, 5 mm dł., jajowate lub podługowate, złączone u podstawy, szeroko rozpostarte; znamię ± główkowate. Nasiona liczne, ok. 15 mm dł., 10 mm szer., odwrotnie jajowate, spłaszczone, oskrzydłone. Kwitnienie V–VI, trwające nawet do 3 tygodni.

Rodzaj reprezentowany przez jeden gatunek – glaucidium dłoniaste ***Glaucidium palmatum* Siebold et Zucc.** Rośliny dobrze rosną na chłodnych, bogatych w próchnicę glebach, w półcienistych miejscach. Rozmnażanie

Glaucidium palmatum

Encyklopedia bylin to publikacja zawierająca opisy około 6350 gatunków, podgatunków, odmian i odmian uprawnych roślin wieloletnich zielnych o różnorodnych walorach ozdobnych, zimujących w warunkach Niżu Środkowoeuropejskiego, zilustrowane ponad 3600 fotografiami. Opisy roślin zawierają informacje o ich morfologii, występowaniu geograficznym, wymaganiach siedliskowych, zastosowaniu, sposobie uprawy i rozmnażaniu. Pomocą dla czytelnika jest zamieszczony w encyklopedii ilustrowany rycinami słowniczek pojęć botanicznych.

Beata Grabowska

absolwentka Wydziału Ogrodniczego Akademii Rolniczej (obecnie Uniwersytetu Przyrodniczego) w Poznaniu o specjalizacji Kształtowanie i Organizacja Terenów Zieleni. Od 1989 r. zatrudniona w Ogrodzie Botanicznym UAM. Prowadzi działy Systematyki Roślin, Biologii oraz Zmienności Genetycznej Roślin. Zajmuje się m.in. aklimatyzacją i biologią obcych gatunków paprotników, roślin nagozalążkowych i okrytozalążkowych.

Tomasz Kubala

absolwent Wydziału Ogrodniczego poznańskiej Akademii Rolniczej (obecnie Uniwersytetu Przyrodniczego) o specjalizacji Rośliny Ozdobne. Doktorant w Katedrze Taksonomii Roślin i Ochrony Przyrody Uniwersytetu Gdańskiego. Zatrudniony w Ogrodzie Botanicznym UAM w Poznaniu, gdzie prowadzi Dział Roślin Górskich. Uczestnik kilku wypraw botanicznych, m.in. do Wenezueli, Ekwadoru i Nepalu. Współautor książki o uprawie storczyków, fotograf roślin.

ZYSK I S-KA
WYDAWNICTWO

www.zysk.com.pl

ISBN 978-83-7506-845-0

9 788375 068450